

JURIST
FORBUNDET

Dommerforeningen

Sendt bare som e-post:

postmottak@domstoladministrasjonen.no

Domstoladministrasjonen

Høringsuttalelse 16/373

Oslo, 3. mai 2016

Høringsuttalelse fra Den norske Dommerforening – om forslag til arealveileder for tinghus

1. Innledning

Dommerforeningen har forståelse for behovet for en arealveileder for tinghus. Tinghus er stedet hvor domstolene utøver sin dømmende virksomhet. Det er av vesentlig betydning for samfunnet og domstolene at denne utøves i representative og funksjonelle bygg.

Domstolene er noe annet enn den vanlige forvaltningen. Det kan synes som om arbeidet med veilederen i for stor grad har sett hen til forvaltningen som sammenligningsgrunnlag, og ikke først og fremst sett på domstolenes egenart med en utfyllende beskrivelse av dommernes og domstolenes oppgaver, funksjon og virkemåte. Sentralt i dette står den enkelte dommer som er uavhengig i sin dømmende virksomhet, jf. Grunnlovens § 95.

Dommerforeningen har hatt utkastet til høring blant våre medlemmer. Vi har mottatt en rekke tilbakemeldinger, og også sett mange av de innspill som sendes fra de enkelte domstoler og lokale tillitsvalgte. Høringsuttalelsene viser en klar bekymring over mangler i utkastet. Dommerforeningen håper høringen kan rette opp dette. I vår uttalelse vil vi først og fremst peke på en del mer overordnede perspektiver, og noen enkeltheter.

Et sentralt moment i utkast til arealveileder er en bekymring for kostnadene. Tinghus vil lett bli kostbare. Dette skyldes hovedsakelig de spesielle funksjoner og arbeidsformer en domstol har. En kan ikke få fullt funksjonelle domstoler ved å nedskrive kravene til gode tinghus. På sikt vil det mest avgjørende være om dommerne får gode kontor, rettsaler og møterom slik at den fysiske grunnstrukturen er til stede for å avvikle sakene best mulig, både kvalitativt og kvantitativt.

Dommerforeningen kan derfor vanskelig se at normene for øvrige deler av offentlig sektor vil være overførbare.

1. Om prosessen

Dommerforeningen har tidligere bemerket at man ikke finner behandlingen av arealveilederen betryggende. Spørsmålet om utforming av arbeidsplasser for domstolens ansatte er av sentral betydning, både for arbeidsforhold og arbeidsmiljø. Dommerforeningen ble ikke informert om at en arealveileder skulle utarbeides, og har heller ikke blitt involvert ved utforming av mandat eller utvelgelse av medlemmer til gruppen som skulle utforme denne. Dette har vært uheldig.

Den avsluttende behandlingen med større involvering av samarbeidsutvalget og denne høringen har i noen grad bedret dette, men det gjenstår fremdeles en rekke problemer med høringsutkastet. Vi peker blant annet på at ingen av dommerrepresentantene i utvalget var fra lagmannsretten. Det kan synes som om dette har preget utkastet slik at ikke de spesielle behov for lagmannsrettene er synliggjort.

2. Om domstolsbygg

Domstolsbygg har tradisjonelt vært representative bygg plassert sentralt i byen. Grunnen til dette har åpenbart vært å signalisere domstolenes betydning og funksjon i samfunnet, de skal framstå som signalbygg. Dommerforeningen finner ingen grunn til å endre denne tradisjonen, tvert i mot har det fremdeles stor betydning at byggene er representative. Det var en stor fordel at 22. juli saken kunne avvikles i Oslo tinghus som framstår som et slikt forholdsvis representativt, moderne og funksjonelt bygg.

I domstolenes Ide og verdigrunnlag heter det:

- Domstolene skal være åpne og tilgjengelige for alle.
- Domstolene skal arbeide for økt kunnskap om rettssamfunnet og sin virksomhet og herunder delta i den rettspolitiske debatt om domstolfaglige spørsmål
- Domstolene skal utvise åpenhet om alle sider ved sin virksomhet for å opprettholde tilliten i samfunnet

Denne åpenheten og servicen mot det rettsøkende publikum fordrer sentrale, representative bygg med gode publikumsfunksjoner. Dette er nødvendig for at offentlighetsprinsippet skal bli tillagt tilbørlig tyngde.

Disse publikumsfunksjonene må plasseres i tinghusets ytre sone. Dette sikkerhetsaspektet ved nye tinghus må tillegges stor vekt.

Denne innretningen av bygg medfører at dette ikke er fleksible bygg, men tvert i mot meget komplekse bygninger med spesialfunksjoner. Det fordrer store takhøyder, spesielle romløsninger og romstørrelser, høye vinduer, sikkerhetssoner, celler, osv. Dette er de viktige kostnadsdriverne i et tinghus og gjør det dyrt. Bygget er spesielt og dermed vanskelig å konvertere til annen bruk på et senere tidspunkt. Det gjelder enten det er en liten domstol eller en stor domstol.

Veilederen gir en god beskrivelse av behovet for slike forskjellige sikkerhetssoner.

Arealveilederen tar i liten grad opp forskjellene mellom tingrett og lagmannsrett.

3. Om rettsaler og rettsmeklingsrom

Dommerforeningen er opptatt av at det er tilstrekkelige antall rettsaler til å få avviklet sakene og utnyttet dommerkapasiteten. Dommerforeningen antar at en rettsalsfaktor på 0,5 pr. dommerårsverk gir for få rettsaler for tingrettene.

Det må også sikres at det er tilstrekkelig med publikumsplasser i rettsalene. Det kan synes som arealet i rettsalene er for knapt.

Det kan videre synes som om rettsmeklingsrommene er i minste laget. Det er ikke sjelden rettsmeklinger med mange parter og flere aktører på hver side. Det er da viktig at rommene er tilstrekkelig store til å romme dette, og sikre tilstrekkelig luft gjennom en lang rettsmeklingsdag.

Arealveilederen tar som utgangspunkt at man skal se på nåtidssituasjonen. I noen domstoler har man allerede begynt med digitale forhandlinger. Hittil viser det seg at man også er delvis avhengig av papir. Dette har også med den enkelte dommers valg av arbeidsform i rettsalen. Noteres det for eksempel på papir eller digitalt. Det har vist seg at det lett blir for liten arbeidsplass for dommeren særlig i saker hvor det er meddommere. Det er derfor viktig at det blir tilstrekkelig arbeidsplass både til to skjermer pr dommersete, dokumenter og skriveplass. Den enkelte dommer må selv finne den mest hensiktsmessige måten å arbeide i rettsalen, og da må arbeidsplassen være tilstrekkelig både for dommerne og meddommerne.

I noen tilfeller har det vist seg problematisk med skjermer som hindrer kontakten mellom dommerne og publikum. Det er derfor vesentlig at man finner hensiktsmessige og funksjonelle løsninger.

4. Om dommerkontor

Dommerkontorene har tradisjonelt vært på 15 kvadratmeter. Dommerforeningen har ikke sett tilstrekkelig gode argumenter for å gå ned i størrelse. I forhold til den nåtidsbeskrivelse av dommerhverdagen som veilederen legger til grunn er det vesentlig å sikre dommeren et godt arbeidssted.

Sakene som behandles i dag er gjennomsnittlig større i antall dokumenter enn tidligere. Allerede i dag har mange dommere i tillegg to skjermer som er større enn de som er tegnet på skissen av dommerkontor.

Dommerforeningen opprettholder derfor synet som ble uttrykt i brevet fra foreningene datert 18.1.2016 hvor det konkluderes med at 15 m² bør være utgangspunktet for å bestemme størrelsene på dommerkontor. Begrunnelsen gjengis:

Det vises til at det ved skriving av avgjørelser ofte er, og fortsatt vil være en stor mengde dokumenter som må gjennomgås. Det er videre ønskelig å ha tilgang til håndbibliotek. Avgjørelser skrives på data, og det er i de fleste tilfeller behov for samtidig å søke på data etter rettskilder. Det er derfor tidsbesparende og heller ikke uvanlig at det benyttes flere skjermer. Disse forhold krever at dommeren har tilgjengelig tilstrekkelig arbeidsplass.

I mange saker benyttes det meddommere, og i disse saker vil det for de fleste dommere være tidsbesparende å ha domskonferanser på eget kontor, i nærheten av pc, litteratur og skriver. Alternativt vil dommeren måtte booke møterom, noe som i mange tilfelle vil føre til at domskonferansen må utsettes. Det vil også i en del tilfelle være vanskelig å ha oversikt over hvor lang tid det er behov for, slik at rommet i perioder vil stå ubenyttet grunnet kortere konferanser enn forventet. I andre tilfelle vil konferansen måtte avbrytes og utsettes fordi

annen bruker har behov for rommet. Bruk av annet møterom vil videre medføre unødig tidsbruk i forbindelse med behov for å flytte dokumenter, logge inn på annen dataterminal m.v.

For å være i stand til å gjennomføre domskonferanser på en hensiktsmessig måte må kontoret være av en tilstrekkelig stor størrelse. Vi kan ikke se at arealveilederen har gitt noen begrunnelse for å redusere kontoret med 5 kvadratmeter. Vi mener følgelig at 15 kvm fremdeles bør være utgangspunktet for dommerkontor.

Dommerforeningen peker videre på at det for domstolledere ofte vil være hensiktsmessig og funksjonelt med større kontor slik at de kan avholde mindre møter på kontoret.

5. Møterom

Det er vesentlig med tilstrekkelig antall møterom av tilstrekkelig størrelse.

6. Øvrige arbeidsplasser - celle eller landskap

Det er gjort en beskrivelse av stillingene i domstolene. Dommerforeningen er i tvil om denne er fullt ut dekkende. Dommerforeningen har vanskelig for å se det nærmere innholdet i såkalt "aktivitetsbaserte løsninger". Vi er redd for at dette bare er ord som er ment vel, men som mangler egentlig innhold. Vi mener derfor at man i større grad nettopp må gå ned på en reell funksjons- og arbeidsbeskrivelse.

Noen saksbehandlere håndterer samme dokumentmengden og dokumentstørrelse som dommere. Det er vanskelig å se at en digitalisering vil endre arbeidsmåten vesentlig.

Med landskap er ofte støy og forstyrrelser fra andre medarbeidere en ulempe som vanskeliggjør fordypelse og konsentrasjon. Det er mye som tyder på at en løsning med åpne landskap og noen stillerom ikke fungerer så godt.

Det var kanskje slike erfaringer som medførte at DA flyttet fra landskap til kontorer i sin tid.

Dommerforeningen er derfor tvilende til at den foreslåtte løsningen i alle tilfeller vil være hensiktsmessig. Det antas at det må foretas bedre og mer utfyllende funksjonsbeskrivelser og åpne opp for lokale tilpassinger. Det vesentlige er at alle saksbehandlere må få en fullt ut forsvarlig og god arbeidsplass i forhold de oppgavene som skal løses.

7. Nåtid og framtid

Arealveilederen påpeker at man skal ta utgangspunkt nåtids arealbehov. Dette er fullt ut forståelig. På den annen side har domstolene erfaring med at plassbehov øker. Ved planlegging og nybygg vil det derfor ofte være hensiktsmessig at man tar hensyn til sannsynlig framtidig arealbehov ved å bygge noe areal som i første omgang kan brukes av andre etater. I noen tilfeller har for eksempel statsadvokatene i første omgang vært leietakere.

8. Oppsummering

- Arealveileder inneholder mange gode definisjoner og begrepsavklaringer til støtte for fremtidige tinghusprosjekter.

- Tinghus må være representative signalbygg plassert sentralt. De må være store nok og sikre nok til å ivareta offentlighetsprinsippet i rettspleien på en god måte. Det må være tilstrekkelig med gode rettsaler, rettsmeklingsrom og møterom.
- Dommerkontorene bør være tilstrekkelig store til at dommergjerningen kan utøves funksjonelt. Vi har ikke sett gode nok argumenter for å gå ned fra størrelse på 15 kvadratmeter.
- Vi savner en nærmere beskrivelse av hva såkalt aktivitetsbaserte løsninger vil være. Ofte vil det være hensiktsmessig at alle har sine kontorer, men vi vil ikke utelukke åpne løsninger når det etter en konkret funksjonsbeskrivelse er den mest ønskelige løsningen.
- Tinghus vil være dyre spesialbygg som vanskelig kan brukes til andre formål. En arealveileder må speile domstolenes egenart, rolle og funksjon.

Med vennlig hilsen

Ingjerd Thune
styrets leder

Dagfinn Grønvik/sign.
styremedlem DnD

Den norske Dommerforening/styreleder, sorenkriver Ingjerd Thune, Gjøvik tingrett, Postboks 69, 2801 Gjøvik, telefon 61 02 02 00, mobil 906 01 170, ingjerd.thune@domstol.no